

Asia: VN/28598/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia näkemyksiä teillä on ehdotetusta uudesta yhteiskuntatietoedellytyksestä?

Kuuroilla maahanmuuttajilla on Suomessa kaksinkertainen haasta kielten oppimisen suhteen: koska kuuro tarvitsee tulkin voidakseen yhdenvertaisesti saada tietoa ja toimia, hänen tulee sen opetella suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakieltä, jolla käyttää tulkkauspalvelua. Lisäksi jotta voi toimia yhteiskunnassa riittävän itsenäisesti – opiskella, tehdä töitä, asioida viranomaisissa – tulee opetella kirjoitettua suomea. Kielitaidon tuplavaatimus vaikuttaa myös kansalaisuuskokeeseen valmistautumiseen: millä kielellä materiaali on vai voiko sen läpikäymiseen saada viittomakielen tulkin? Mikäli tulkkauspalvelu tulisi Kelasta lain vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta (133/2010) perusteella, ei suurien tekstimassojen läpikäyminen Kelan tulkinnan mukaan kuulu tulkkauspalvelulain tarkoittamaan tulkkauspalveluun. Materiaali tulisi siis jo lähtökohtaisesti olla käännettynä suomalaiselle ja suomenruotsalaiselle viittomakielelle, jotta kuurolla maahanmuuttajalla voisi olla realistinen mahdollisuus valmistautua kansalaisuuskokeen suorittamiseen.

Millaisia näkemyksiä teillä on kansalaisuuskoejärjestelmän ehdotetusta toteutustavasta?

Erityisjärjestelyiden toteuttaminen kuuluu esityksen mukaan koetilaisuuden järjestäjän vastuulle. Koska viittomakielen tulkkaus on yksi 25 g §:n kuulovammaisille tarkoitetuista erityisjärjestelyistä, tulee koetilaisuuden järjestäjille antaa selkeä ohjeistus siitä, miten tulkkauksen järjestely toteutetaan käytännössä. Tuleeko oikeus tulkin käyttöön osoittaa Maahanmuuttoviranomaiselle lääkärintodistuksella tai kuulontutkimuksesta hankittavalla audiogrammilla vai riittääkö se, että kielitaitoedellytyksen todistamiseksi kuuro maahanmuuttaja on käynyt viittomakielen taidon arvioinnissa ja saanut sen perusteella oikeuden Kelan tulkkauspalveluun? Kuurojen liitto ehdottaa, että lääkärintodistuksen rinnalla erityisjärjestelyn tarpeen voisi todentaa sillä, että osallistujalla on Kelan myöntämä oikeus käyttää Kelan tulkkauspalvelua.

Kuurojen maahanmuuttajien on saatava tarkat ohjeet ilmoittautumisen yhteydessä, jotta he pystyvät ilmoittamaan tulkin tarpeesta tai käyttämisestä erityisjärjestelynä kansalaisuuskokeessa. Tavallisimmin kuuro tilaa tulkin itselleen Kelasta, koska on tottunut siihen, ettei viranomainen

huomaa tulkkia järjestää (OM viittomakielibarometri 2020 ja 2024). Paikalle tuleva, kokelaan itse järjestämä tulkki tulisi päästää tulkkaamaan tilannetta silloinkin, kun tulkin mukaan tulosta ei ole etukäteen ymmärretty tai huomattu ilmoittaa. Todennäköisimmin Kela välittää kuurolle maahanmuuttajalle sellaisen tulkin, joka tuntee kyseisen asiakkaan yksilöllisen kielenkäytön riittävän hyvin.

Millaisia näkemyksiä teillä on ehdotettujen muutosten vaikutuksista?

-

Tähän voitte kirjoittaa muita mahdollisia näkemyksiänne.

On syytä tarkoin miettiä, ettei kokeella mitata ihmisen digiosaamista vaan sitä, mitä on tarkoituskin testata eli ymmärrystä suomalaisen yhteiskunnan rakenteista ja säännöistä. Jos digitaitoja ei ole esim. luku- ja kirjoitustaidon heikkouden tai oppimisvaikeuksien vuoksi tai siksi, ettei ole saanut Suomessa sopivalla tavalla järjestettyä kotoutumiskoulutusta, tulee erityisjärjestelyinä turvata mahdollisuus saada kansalaisuus osaamisvajeesta huolimatta tai saada vapautus kansalaisuuskokeen suorittamisesta.

Rönnberg Marika
Kuuroiden Liitto ry